

Licht – Woord – Antwoord

IV Gebed

(geschreven door Adriaan Jaeggi ter gelegenheid van de opening van de Openbare Bibliotheek Amsterdam in 2007)

Uit te spreken in een bibliotheek
en vanavond, Kerstnacht 2011 in de Dominicus ☺

Boek, vertel me hoe te leven
hoe ik de liefde moet overwinnen
vertel hoe anderen dat deden
wat de weg is, hoe
de kost te winnen

Boek, vertel me hoe te branden
als een tijger in de nacht.
Vertel het ook aan anderen, als
ze radeloos zijn en dwalen, als
hun afgod naar ze lacht.

Boek, wij zijn allang verloren
wees ons dus steeds genadig. Ik getuig
dat er één is van elk van ons
en elk boek is mijn profeet.
Zorg dat iedereen dat weet.

Boek, vertel ons hoe we leven.

Het Woord is mens geworden. Wat is dat voor een Woord? Een woord dat aan het begin van alles was, een scheppend woord waarin leven en licht was voor de mensen, een woord waar de duisternis geen macht over heeft.

Luisterend naar deze bijbelse en poëtische woorden, horen we dat dit Woord een mensenleven lang bij ons heeft gewoond en nu onder ons is. Dit tijdloze Woord zoekt een adres, het wil een tent opslaan onder de mensen. Het is op zoek naar een lichaam om mens in te worden, een huis om in te wonen. Misschien worden we uitgenodigd om het volgende te begrijpenGod werd mens en nu wij.

Rennend van de ene gebeurtenis naar de andere, een scherm in de hand en een telefoon aan het oor zijn jonge generaties van tegenwoordig constant 'aan' en in communicatie, altijd in verbinding met anderen. De creatieve mogelijkheden van de nieuwe technologie zijn ongekend en zullen nog veel verder gaan reiken.

De mensen zijn erg druk en worden geleefd door een overvloed aan woorden en beelden, keuzes en mogelijkheden die hen toelachen en uitnodigen. Terwijl ze het op alle fronten goed moeten doen: thuis, op het werk, op school, in het sociale en maatschappelijke verkeer. En als ze de kranten openslaan dan zijn er zorgen over de toekomst van de wereld, de duurzaamheid van de aarde, de oude financiële systemen die niet meer opgaan. De problematiek soms te complex om er überhaupt vat op te krijgen.

Vanavond zijn wij hier bijeengekomen, allemaal moderne individuen, op onze eigen manier zoekende en gelovende. Onlangs zag ik op internet beelden van een wonderschoon schilderij van een brandende kaars gemaakt door de Duitser Gerhard Richter; momenteel één van de duurste kunstwerken in de wereld.

Kennelijk appelleert de pure eenvoud en kracht van het brandende kaarslicht aan een breed gedeeld verlangen en zou ik durven stellen dat wij allemaal, ten diepste, hetzelfde verlangen. Als ik zeg hoop, vrede, eenvoud, heelheid, gerechtigheid, duurzaamheid, dan ben ik vast niet de enige die richting verlangt hiertoe.

Vertel me hoe te leven, hoe ik me de liefde moet toe-eigenen, vertel hoe anderen dat deden, wat de weg is. En dan hoor je plotseling iets wat aan dat verlangen raakt. Paul Simon zong bij de 10 jarige herdenking van 9-11 bij Ground Zero in New York de akoestische versie van de Sound of Silence. Ik was er niet bij maar dat hoeft tegenwoordig niet meer: het filmpje was al voldoende. Het lied daar op die plaats raakte aan datzelfde verlangen als die kaars. Ik werd er stil van (www.youtube.com/watch?v=3np0DMxXKzM).

(in de Dominicus live akoestisch gezongen)

Hello darkness, my old friend
I've come to talk with you again
Because a vision softly creeping
Left its seeds while I was sleeping
And the vision that was planted in my brain
Still remains
Within the sound of silence

In restless dreams I walked alone
Narrow streets of cobblestone
'Neath the halo of a street lamp
I turned my collar to the cold and damp
When my eyes were stabbed by the flash of a neon light
That split the night
And touched the sound of silence

And in the naked light I saw
Ten thousand people, maybe more
People talking without speaking
People hearing without listening
People writing songs that voices never share
And no one dared
Disturb the sound of silence

"Fools", said I, "You do not know
Silence like a cancer grows
Hear my words that I might teach you
Take my arms that I might reach you"
But my words, like silent raindrops fell
And echoed
In the wells of silence

And the people bowed and prayed
To the neon god they made
And the sign flashed out its warning
In the words that it was forming
And the sign said, "The words of the prophets are written on the subway walls
And tenement halls"
And whispered in the sounds of silence

Allang bevrijd van religieuze voorschriften en religieuze instituties hebben we alle vrijheid om ons leven zelf in te richten. En die vrijheid is heerlijk, tot op zekere hoogte. Je mag doen en leven zoals je wil. En toch, worden velen overspoeld met vragen hoe te leven. En dan denk ik aan regels uit het gebed aan het begin van de dienst: Vertel me hoe te branden, als een tijger in de nacht. Vertel het ook aan anderen, als ze radeloos zijn en dwalen, als hun afgod naar ze lacht.

Kunnen wij, moderne individuen, soms dolende zielen in de leegte- mensen die langs elkaar heen praten, telefoneren, computeren, dromen en zingen- kunnen wij dit Woord Gods ontvangen, de deur openhouden voor dit stralende licht?

De geboorte van Jezus, die we vanavond vieren, vond plaats in een uithoek, waar niemand het verwachtte. Het was bepaald geen voorpaginanieuws. In het Lucasevangelie staat dat 'Maria hem in een doek wikkelde en hem in een voederbak legde, omdat er voor hen geen plaats was in het nachtverblijf van de stad'. Jezus werd geboren midden in de stilte van de donkere nacht.

En waar is dit nieuwe leven, deze kwetsbare geboorte dan bij ons te vinden? Misschien wel in de vragen die bij ons onderhuids leven, die ons onrustig maken in de nacht? Makkelijke antwoorden zullen we niet krijgen, wellicht woont het alleen al in ons gebundelde en gedeelde verlangen. Maar ook is het te vinden in de stilte van wat nog niet gezegd is, wat en wie niet gehoord wordt, wie en wat niet gezien wordt, in wat we niet of nog niet weten.

Het is een uitnodiging aan ons maar het zal pas ontvangen kunnen worden als wij ervoor kunnen kiezen. Een woord dat in de stilte van onszelf gehoord wil worden en tevoorschijn wil komen, het noemt ons bij naam en roept tot uittocht ; uit het zoeken aan de oppervlakte, uit de veelheid van tijdelijke mogelijkheden en ruis waarin wij kunnen verdwijnen- naar: kom en zie: er is iets nieuws dat zich aandient!

Dit scheppende woord dat 'eeuwiglijk zal duren' roept ons: Mens, waar ben je? Heb ik dan het lef om mij te laten bevrijden uit mijn apathie, verslavingen, of verlegenheid?

Durf of kan ik de sluimerende stilte in mijn ziel laten klinken en toegeven aan het verlangen om al die verschillende stemmen tot rust te brengen om beter te begrijpen waar in mij dit nieuwe leven schuilt? En als ik zou durven durf jij dan ook?

Op zoek naar menselijkheid en nieuwe verantwoordelijkheid kunnen we soms een stap terug doen uit het overvolle bestaan. Om ruimte te maken voor keuze en minder mogelijkheden, stilte zonder ruis, grijstinten in de plaats van zwart-witte meningen, kwaliteit liever dan kwantiteit, minder en niet meer, verbondenheid versus vrijheid, eeuwigheidswaarde boven tijdelijkheid.

Het woord dat ons kan bevrijden uit leegte, onrust en overvloed is misschien wel het Woord dat met Kerst geboren wordt, dat we vieren deze Kerstavond en -nacht. God die onder ons mensen komt wonen, als een kind, een belofte zo kwetsbaar. Dit geheim van leven, in de komst van Jezus van Nazareth, licht van de Wereld, vraagt ons om beschermd te worden, en draagt ons op: Hoor mij, zie mij, bied mij onderkomen. Ga voorzichtig en aandachtig met dit nieuwe leven om, want het is mijn leven aan jullie gegeven. Blijf dicht bij mij, wees mij trouw, kies je woorden met zorgvuldigheid en benader mij zachtmoedig. Kom tevoorschijn en leef vanuit mijn leven, mijn woord, mijn licht.

En ook al zouden wij deze kwetsbare belofte in doeken willen wikkelen en een blijvend huis bieden in ons hart en in ons leven, zal het ons lang niet altijd lukken om dit nieuwe leven aan het licht te laten komen en een onderkomen te bieden. Maar gelukkig hebben we woorden meegekregen om vanuit en naar te leven- en een blijvende uitnodiging om ons telkens weer te verhouden tot ons eigen leven en de wereld om ons heen. En om ons innerlijk leven en licht, een weliswaar fragiel maar krachtig vlammetje, niet te laten doven.

Op deze avond vieren we de komst van dit nieuwe leven ons gegeven om door te geven -om het licht in de wereld te vermeerderen en te doen stralen. Dat dit scheppende woord, dit hemelse licht, dit menselijke antwoord –sterker dan iedere duisternis- in en met en door ons telkens opnieuw geboren wordt en onder ons zal wonen voorgoed.

Claartje Kruijff

Gelezen Johannes 1, 1-18